

Wykluczenie społeczne rodzin z osobami niepełnosprawnymi w woj. dolnośląskim

dr hab. Olga Kowalczyk, prof. UE

Doniesienia literaturowe

- **W. Warzywoda – Gircuszkiewicz**, *System wsparcia osób niepełnosprawnych i ich rodzin* (2011)
- **Golinowska S., Kocot E.**, *Spójność społeczna. Stan i perspektywy rozwoju społecznego kraju w przekrojach regionalnych* (2013)
- **O.Kowalczyk**, *Źródła dochodu osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym* (2012)
- Raporty z realizacji grantów na temat realizacji usług asystenckich na DŚ, Fundacje : Spokojna Jesień i Promyk Słońca (2014)
- **Diagnoza społeczna 2013/2014**

Świadczenia dla rodzin z osobami niepełnosprawnymi

- **Na podstawie ustaw:**
- o świadczeniach rodzinnych,
- o pomocy społecznej,
- o systemie ubezpieczeń społecznych,
- o rencie socjalnej,
- Innych, np. ustawie o rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Świadczenia dla rodziców dzieci niepełnosprawnych

Świadczenie pielęgnacyjne (ze składkami ubezpie. bez prawa „dorabiania”)

Zasiłek pielęgnacyjny (dla dziecka do 16 r.ż)

Dodatki do zasiłku rodzinnego: np. z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, podniesione kwoty innych dodatków (samotne macierzyństwo, nauka poza miejscem zamieszkania) – nie dla biorców świadczenia pielęgnacyjnego

Świadczenia z pomocy społecznej

Poziom świadczeń pieniężnych

- **świadczenie pielęgnacyjne** 1200zł + zasiłek piel.153zł + 77zł/106zł (kryterium 664zł)= 1430zł na 2 osoby, spadek liczby świadczeń piel.w 2014 o 44,2%,
- **Specjalny zasiłek opiekuńczy:** 520zł (kryterium 664zł)
- **Dodatek pielęgnacyjny:** 186zł
- **Renta socjalna:** 593zł
- **Renta z tytułu niezdolności do pracy:** najniższa :593zł- częściowa niezd./880zł – całkowicie niezdolny do pracy
- **Granty** na realizację usług asystenckich – dostępność do usług przez KILKA MIESIĘCY dla małej liczby osób)

Niepełnosprawni na DŚ

- 25,7% gospodarstw domowych na DŚ ma przynajmniej jedną osobę niepełnosprawną (dziecko, małżonek),
- 75% ogółu niepełnosprawnych – nie zarobkuje,
- 63535 biorców zasiłku pielęgnacyjnego,
- 7218 biorców świadczenia pielęgnacyjnego,
- 1102 opiekunów osób dorosłych,
- Od 2002 do 2011 zwiększył się udział samotnych rodziców ogółem (około $\frac{1}{4}$) o 3%, a o 6,5 % z dzieckiem niepeł.
- Wśród rodzin otrzymujących dodatek do zasiłku rodzinnego... aż 59% miało dochód 200 – 623zł/ 1 osobę

Komunikat z badań własnych

Cechy respondentów

- **16 rodziców** dzieci w wieku) od 3,5r. -20, n.psychoruch.
- **5 samotnych M.** (3 prac, 2 niepr.), 4 więcej niż 1 dziecko,
- Wśród 11 pełnych rodzin- 9 świadczeń piel.,
- **Dochód/1.- 9 z 16** mniej niż 800 -1100zł, (S. M. wśród 5 aż 4, w rodzinach peł. 5),
- Dodatkowe **koszty** niepełnosprawności – 400zł – 2/3 tys. mies. (leki, reh, logop).
- Pomoc w opiece **tylko** rodzina

Najdotkliwsza potrzeba

- **Wszyscy:**
- **Rehabilitacja medyczna , specjalistyczne leczenie,**
- **Brak środków finansowych,**
- Pomoc w **opiece** (czas od czasu, kilka godz. w tyg., gdy nie może rodzina, by móc się oderwać),
- **Brak odpoczynku,**

Usługi asystenckie na DŚ

Dostępne w 2014 r.

- Fundacja Spokojna Jesień / Urząd Miasta Wwia – ogółem 78 o.n. – 7 asystentów (8 miesięcy),
- Promyk Słońca i inne NGS/ Urząd Marszałkowski, EFS- „Sprawni w Pracy” – 31 kandydatów na asystentów, 55 os.n. i 21 ich rodzinnych opiekunów

Czy badani rodzice słyszeli o usługach asystenckich?

- 5 z 16 – tak, **11 – nie:**
- NIKT nie korzystał NIGDY z usług pomocowych,
- **CZY CHCIELIBY Z NICH SKORZYSTAĆ?**
- **15 – tak**, 1 – dziecko 3,5 r. niedosłuch,
- **Za częściową odpłatnością**, „czasem” – w pełni odpłatnie, z S.M tylko bezpłatnie.

Efekty istnienia asystencji

Rejestrowane

- Podjęcie **pracy** przez osoby niepełnosprawne, **praca** rodzica, (URUCHOMIONY POTENCJAŁ), 3 etaty!
- **Integracja** społeczna,
- **Mniejsze koszty makrospołeczne** (mniej świadczeń pielęgnacyjnych, pomocy społ, rent socjalnych, z tytułu niezdol., zapłacone podatki, składki ubezpieczeniowe, wyższe emerytury w przyszł.)

deklarowane

- Podjęcie **pracy** przez biorców świadczeń, SM nawet na część etatu, (obecnie zakaz?)
- Mniejsze koszty społ – ekonom.
- „Zdrowsze” rodziny,
- Większa niezależność od rodziny, usamodzielnienie o.n.

Bariery rozwoju usług asystenckich

- **Czy ekonomiczne?** Wydatki na świadczenie pielęgnacyjne, dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna – w 2014 r - **3 852 264zł** (wzrost o 500mln. Od 2013r).
- **Ogół środków publicznych na wsparcie dla o.n – w 2014 r. 14,3 mld zł (4,4% ogółu wyd. z budżetu)**
- **Czy raczej organizacyjne, mentalnościowe? Skoro efektywność obecnego sytemu jest niska**

Ocena istniejącego systemu wsparcia dla rodzin z dziećmi

- IMPONUJACY co do ilości instrumentów
- ZAGMATWANY - wielość podmiotów uczestniczących, brak koordynacji i przepływu informacji do beneficjentów
- NIEEFEKTYWNY: niski poziom świadczeń pieniężnych, brak poczucia bezpieczeństwa socjalnego u rodzin, brak usług pomocowych, rehabilitacyjnych, dostępu specjalistycznej opieki medycznej
- NIEWYDOLNY
- Pytania – dlaczego tyle obostrzeń przy świadczeniu pielęgnacyjnym?

Świadczenia dla rodzin z dorosłymi osobami niepełnosprawnymi

- Specjalny zasiłek opiekuńczy (plus składki) – dla opiekuna
- Dodatek pielęgnacyjny (ukończone 18 lat o.n.)
- Renta socjalna (niepełnosprawność przed 18rż.)
- Renta z tytułu niezdolności do pracy (po 18 rż. - wcześniejsze zatrudnienie)
- Świadczenia z pomocy społecznej

Świadczenia z pomocy społ.

Pieniężne

- Zasilek stały
- Zasilek okresowy
- Zasilek celowy

niepieniężne

- Usługi opiekuńcze
- Specjalistyczne usługi opiekuńcze